

Notat 07.06.08

Nils Røttingen
Høgskoledirektør

DIALOG OM KVALITETSARBEIDET I HØGSKOLEN I TELEMARK

Debatten om arbeidet med sikring og utvikling av utdanningskvaliteten i høgskolen som har gått den siste tida i fleire skjermbrev, inneheld ei rekkje konstruktive innspel. Eg ser det som positivt at vi ope og tillitsfullt kan utveksle synspunkt på dette temaet, som vil stå sentralt i den vidare utviklinga av Høgskolen i Telemark (HiT).

I dette notatet ønskjer eg – på ein litt personleg måte - å utdjupe kva som er mitt syn i denne samanhengen ut over det eg alt har uttrykt i skjermbrev saman med rektor. Mykje er sjølv sagt, men eg seier det likevel.

Slik eg ser det, er eit kvalitetssystem eitt av fleire verkemiddel for ein organisasjon i arbeidet med å sikre og utvikle kvaliteten på dei tenestene som blir ytte og dei produkta som blir skapte. HiT er ein tenesteytande kunnskapsorganisasjon, ikkje ei produksjonsbedrift, og må tilpasse kvalitetssystemet med det som grunnlag. Det har vi gjort. Enkelte av debattantane synest å meine at eg er oppteken av systemet i seg sjølv (formalia). Det er eg ikkje. Systemet skal berre hjelpe oss til på ein analytisk, strukturert og dynamisk måte å betre utdanningskvaliteten i høgskolen. Eg er difor heller ikkje i første rekkje oppteken av kontroll og overvaking men av utvikling og læring. Difor er det sjølv sagt viktig, slik fleire peikar på, at døme på positivt arbeid i høgskolen med læringsmiljø og utdanningskvalitet blir trekte fram og gjort synlege. Vi har fleire døme. Her er det nok å nemne arbeidet med å tilpasse ingeniørutdanninga til personar med fagbrev og yrkesfagleg studieretning i vidaregåande opplæring, den såkalla Y-veien, som resulterte i at HiT fekk departementet sin utdanningskvalitetspris i år. Kanskje det er noko å lære elles i høgskolen av dette utviklingsarbeidet? Dersom HiTs kvalitetssystem ikkje i tilstrekkeleg grad får fram den lærande sida ved kvalitetsarbeidet, sviktar det i alle høve på dette punktet og systemet må då betrast.

Generelt sett vil eit kvalitetssystem altså måtte utviklast, evaluerast og endrast kontinuerleg. Ulike prosessar vil sikkert bli nytta i ulike organisasjonar i samband med slikt evaluerings- og revisjonsarbeid. Når eit system for kvalitetssikring og kvalitetsutvikling av utdanninga innan universitets- og høgskolesektoren skal betrast, må naturlegvis ikkje minst tilsette i undervisnings- og forskingsstilling, dei som i det daglege arbeidet møter studentane direkte, slik eg sjølv òg gjorde i mange år, involverast på tenlege måtar. Det må òg studentane. Slik involvering er eit sjølv sagt vilkår for at vi skal lukkast i betringsarbeidet. Eg ønskjer ikkje system som passiviserer og demotiverer, men som engasjerer og stimulerer. Forankring skapar eigarforhold til valde ordningar. Manglar slik forankring, er ordningane lite verdt. Eg har lagt til grunn at slik involvering og forankring har vore sikra i HiT. Det slo i alle høve NOKUTs evalueringskomité fast då kvalitetssystemet vårt blei evaluert og godkjent av

NOKUTs styre i 2004. Også då var den såkalla avviksdatabasen, som no har skapt særleg debatt, ein integrert del av systemet. Paradoksalt nok kan det synast som om forankringa etter års bruk er svakare enn ho var då systemet blei etablert. Det overraskar meg, men eg tek det til vitande og har tenkt å gjere noko med det.

I tenkinga mi inngår ønsket om at vi skal ha gjensidig respekt for dei rollane og det ansvaret ulike organ og personar har til ei kvar tid. Eg for min del ser det slik at det er lite føremålstenleg som innleiing til dialog å tvihalde på eit tankemønster om ein administrativ og ein fagleg rasjonalitet og om ei djup kløft mellom desse, men eg vil likevel forsvare andres rett til å ytre seg slik i vår organisasjon. ”Fag” er for meg i seg sjølv eit ikkje uproblematisk omgrep i denne samanhengen. Fagkunnskap krevst i alt arbeid vi gjer i høgskolen, som undervisar, som forskar, som reinhaldar, som saksarbeidar, som leiar, osb. Eg har prøvd mange av desse rollane sjølv, og har stor respekt for dei faglege krava som blir stilte til oss på alle våre område. Eg har då sjølv sagt ikkje gløymt kva som er primær oppgåvene våre (undervisning, forskning og formidling).

Visst er det òg slik – ikkje minst kjem det sterkt til uttrykk i vår individorienterte samtid – at det enkelte mennesket sin rett til sjølvutfalding er ein rett som det er verdt å kjempe for og å forsvare. Men heller ikkje denne retten kan vere absolutt. Framleis er det slik at skal vi leve meningsfullt i samfunn med kvarandre, t.d. i eit høgskolesamfunn, vil den absolutte fridomen måtte avgrensast av allment aksepterte normer og verdiar og av lover og reglar.

Etter mitt syn bør vi altså kunne einast om at arbeidet vårt er ramma inn av i all hovudsak dei same verdiane, normene, lovene, føresegnene, avtalene, reglane og retningslinene uavhengig av om vi er tilsette i undervisnings- og forskingsstilling, i teknisk-administrativ stilling eller i leiarstilling (einskapleg eller todelt), eller er valde leiarar. Det er òg viktig å ha med seg at det er andre rammevilkår for oss som er tilsette i eit forvaltningsorgan med særskilde fullmakter enn for tilsette i t.d. statsforetak, særlovselskap, stifting, aksjeselskap, eller enkeltmannsbedrift. UH-sektoren har ønskt slik tilknytingsform til staten, som finansierer institusjonane. Det både tøyser oss og temjer oss. Vi må altså ta inn over oss både føremoner og ulemper med det. Til tider kan nokre eller mange av oss – ja, kanskje til og med alle – mislike den styringsfilosofien som dette mylderet av ”ordningar” byggjer på. Då får vi arbeide politisk for å få til endringar. Det finst politiske parti også i landet vårt som vil ha bort alt ”byråkratiet”. Her er det berre å velje og vrake. Mi eiga tilnærming til dette, som til andre sider av livet, er enkel og pragmatisk: Det eg kan gjere noko med, freistar eg å gjere noko med. Det eg ikkje kan gjere noko med, gjer eg ikkje noko med.

Overført på vår situasjon kan vi altså spørje: 1) Kva er avgjort av andre med makt og mynde til å avgjere det? (Det vi ikkje kan gjere noko med.) 2) Kva er vårt eige handlingsrom? (Det vi kan gjere noko med.)

For meg står det klart at det er avgjort av andre at vi skal ha eit kvalitetssystem, at det skal gjennomførast studentevalueringar, at systemet skal medverke til institusjonell kvalitetsforståing og realisering av mål, at det er heilskapleg og forankra, at det dekkjer alle studietilbod og gjer klart korleis ansvarsdelinga i kvalitetsarbeidet er, at det skaffar fram nødvendig informasjon som skal analyserast og formidlast vidare til aktuelle ansvars- og leiarnivå, at det kan dokumentere sikring av dei enkelte utdanningstilboda, at det avdekkjer tilfelle av kvalitetssvikt, og at det gjer synleg både god og dårleg kvalitet.

I fellesskap utformar vi vårt eige kvalitetssystem innanfor desse gjevne rammene, med fastsetjing i høgskolestyret, evaluering og endeleg godkjenning i NOKUTs styre. Slik har vi tolka arbeidet vårt så langt og slik har vi utforma eksisterande kvalitetssystem, som er enkelt og tilpassa vår organisasjon.

Kor stort handlingsrommet reelt sett er, kan alle lese seg til ved å gå inn på NOKUTs heimeside (www.nokut.no). Her ser vi t.d. at evalueringskomitéen (ikkje administratorar) som fann ikkje å kunne godkjenne kvalitetssystemet ved ein av dei sist evaluerte institusjonane, meinte å kunne avdekkje m.a. følgjande veikskapar (fritt etter tilrådinga i komitéen sin evalueringsrapport):

- Systemet er ikkje i tilstrekkeleg grad utforma som ein integrert del av det ordinære styringssystemet slik at informasjonen kan nyttast som grunnlag for reelle faglege og ressursmessige prioriteringar.
- Det er ikkje skapt eit tydeleg leiaransvar for kvalitetsarbeidet og rutinar for når og korleis ulike kvalitetskontrollerande og – utviklande innsatsar skal gjennomførast, og på kva måte og til kven informasjonen skal tilbakeførast.
- Det er ikkje formulert definerte mål for kvalitetsarbeidet som institusjonen og den enkelte kan arbeide etter og som kan liggje til grunn for vurderingar og årsrapportar.
- Det er ikkje gjennomført tiltak som kan styrkje systemforståinga i kvalitetsarbeidet hos tilsette i vitskapleg stilling i institusjonen. (Eg nemner under dette punktet at det ein annan stad i evalueringsrapporten heiter: ”Komiteen oppfatter ikke at det i de intervjuede gruppene er noen motstand mot et formelt kvalitetssystem. Snarere er inntrykket at man ønsker en formalisering og systematisering av dette arbeidet.”)
- Eksisterande kvalitetsarbeid er ikkje formalisert og samordna innanfor heile institusjonen.
- Det er ikkje drege nytte av og spreidd gode døme på kvalitetsarbeid som alt blir drive ved institusjonen.
- Studentane si rolle i kvalitetsarbeidet er ikkje formalisert.
- Læringsmiljøet si rolle må gjerast klarare og utvalet må integrerast i kvalitetssystemet.
- Kvalitetssystemet må presenterast for dei ulike brukarane slik at det blir til nytte for dei.

Det synest klart for meg at HiTs kvalitetssystem, som altså faktisk er godkjent, ikkje no har den forankringa som trengst. Det meiner eg vi må gjere noko med. Forankring må sikrast hos både tilsette og studentar. I den samanhengen må vi òg gå nærare inn på fleire av problemstillingane som blir formulerte og spørsmåla som blir stilte i dei skjermbrevne som har blitt utveksla.

Om vi ikkje gjer dette, risikerer vi 1) å sementere konstruerte motsetningar i høgskolen heilt unødvendig, 2) redusere styrken i og retninga på kvalitetsarbeidet, og 3) risikere å få systemet underkjent ved neste, nær føreståande, NOKUT-evaluering. Kven tapar i så fall på det? Er det eigaren vår (staten)? Er det NOKUT? Er det konkurrentane våre? Er det dei vi samarbeider med i samfunns- og arbeidsliv? Eller er det vi sjølve? Eg trur svaret på desse spørsmåla er

gjøre. Og dei ytterste konsekvensane peika rektor og eg på i vårt skjermbrev: "Et godkjent kvalitetssikringssystem er en betingelse for institusjonell autonomi ved etablering og nedlegging av studier og for akkreditering i en ny institusjonskategori, jf. HiTs universitetsambisjoner."

Alle er tente med at gjeldande kvalitetssystem i høgskolen no blir revidert. Initiativ til dette vil bli teke etter sommarferien. Eg legg til grunn at det vil bli aktiv deltaking og involvering i dei prosessane som må gjennomførast. Eg vil sjølv medverke til det, lyttande til dei signala som alt har kome og dei som vil kome - og til "låten" "Bridge over troubled water".